

Tutkimuseettiselle neuvottelukunnalle

Asia: Professoriliiton lausunto *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2012* -ohjeesta

Pyydettyinä lausuntonaan liitto esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Ohjeen noudattaminen

Ohjetta noudatetaan Suomessa kaikilla tieteenaloilla, ja siihen ovat sitoutuneet mm. yliopistot ja suuri joukko tutkimuslaitoksia. Ohjeessa tulisi huomioida esitettyä paremmin se, että sitä noudatetaan myös tutkimuslaitoksissa. Yliopistopainotteisuus näkyy ohjeessa mm. siinä, että käsittelyprosessi-osiossa viitataan rehtorin rooliin prosessissa. Tutkimuslaitoksissa ei kuitenkaan ole rehtoria.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset

Ohjeessa on määritelty vilppi vuoden 2002 ohjeistuksen mukaisesti kansainvälisistä käytännöistä poiketen neljään alakategoriaan. Tiedeyhteisö on kansainvälinen, joten näkemysmukaisesti tarkoituksenmukaista jaotella se kansainvälisten ohjeiden mukaisesti. Mikään ei silti estäisi kuvaamasta kolmijaon sisältöä tarkemmin niin, että kaikki vilpin muodot olisivat näkyvissä.

Luonnoksessa on esitetty riittävässä määrin konkreettisia esimerkkejä. Ne selkeyttävät, millaisissa tilanteissa on kyse hyvän tieteellisen käytännön loukkauksesta. Samalla on todettava, että piittaamattomuutta voi olla vaikea todentaa. Esimerkiksi omien tieteellisten ansioiden paisuttelua ansioluettelossa on hyvin vaikea valvoa. Tosin ohjeen mukaan vain vakavimpia vastuuttomista käytännöistä voidaan tutkia myös HTK-loukkauksina. Esimerkki tällaisesta ”vakavasta” vastuuttomasta käytännöstä auttaisi konkretisoimaan asiaa.

Ohjeistuksen mukaan ohjetta tulee noudattaa soveltuvin osin myös yritysten ja muiden tahojen kanssa tehtävässä tutkimus- ja kehitysyhteistyössä. Ohjeessa olisikin hyvä käsitellä tilaustutkimuksen etiikkaa ja pelisääntöjä.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkausten käsitteleminen

Professoriliitto pitää hyvänä, että hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausten käsittelemisestä on olemassa selkeä ohjeistus. Eryyksenä ansiona ohjeistuksessa on selkeä prosessikuvaus menettelytavasta. Tutkintaprosessi jaetaan kolmeen vaiheeseen eli kirjalliseen ilmoitukseen, esiselvitykseen ja varsinaiseen tutkintaan.

Professoriliitto haluaa tuoda esille sen, että ongelmat saattavat olla myös kahden organisaation välisiä, esimerkiksi yliopiston ja tutkimuslaitoksen. Ohjeistuksen mukaan asian käsittely edellyttää tällöin yhteistyötä näiden organisaatioiden välillä. Ohjeistus toteaa, että organisaatioiden on sovittava siitä, miten tutkinta toimitetaan tällaisissa tilanteissa. Professoriliitto esittää, että kyseisenlaisten tilanteiden toimintatapa kirjattaisiin esitettyä tarkemmalla tavalla.

Ohjeistuksessa myös voitaisiin antaa esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä siitä, millä tavalla asioista voidaan sopia, esimerkiksi plagioinnin tai paisutetun ansioluettelon suhteen.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan rooli

Uusi ohjeistus vahvistaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan roolia loukkausten käsittelyssä. Professoriliiton näkemyksen mukaan neuvottelukunnan aktiivinen rooli edesauttaa ja jäntevöittää loukkausten käsittelyä.

Professoriliitto-Professorsförbundet

Maarit Valo

Maarit Valo
Puheenjohtaja

Jorma Virkkala
toiminnanjohtaja